

šov, Rimavská Sobota, Rožňava, Užhorod, Berehovo, Hust, Mukačevo), jsou podle příslušných vyhlášek ministerstva vnitra věci čelední svěřeny těmto státním policejním úřadům v jejich obvodech.

XII. Řízení ve věcech čeledních vykazuje v zemích historických některé zvláštnosti, a to:

1. že podle § 40 čes. je stížnost proti opatřením starostovými, jimiž platné zákony byly porušeny neb chybně vyloženy, podle § 103 čes. ob. zř. prohlášena vedle stížnosti k obecnímu zastupitelstvu za pravidelný prostředek opravný;

2. že tuto stížnost nutno podati u obecního starosty ve lhůtě 14 dní;

3. že rozhodnutí okresního výboru ve věcech čeledních je konečné;

4. že nemají odkladného účinku stížnosti proti nálezům, jichž předmětem je nastoupení služby neb vystoupení z ní.

Řízení ve věcech čeledních na Slovensku a v Podkarpatské Rusi řídí se předpisy všeobecnými a podle § 64 uh. 1907 speciálními; některé zvláštnosti jeho podle jednotlivých paragrafů uh. 1907 jsou nevalného významu.

XIII. Přestupky. Předpisy o přestupcích podle čeledních řádů jsou v nich roztroušeny. V zemích historických byla řada jejich odstraněna zák. č. 571/1919 Sb.; výpočet zbývajících nemá zvláštního významu a byl proto vynechán.

Literatura.

Rouček Frant.: „Služobné smluvy na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi“, Praha 1925; Hexner: „Dienstvertragsrecht in der Slowakei“, Brno 1925; Procházka: „K reformě čeledních řádů“, Sociální revue 1927, č. 1.

Josef Uhlíř.

Červený kříž.

I. Úvod a přehled. Zákonu o ochraně znaku a názvu Č-ého k-e ze dne 19. XII. 1921, č. 479 Sb., není možno porozuměti bez výkladu o t. zv. Ženevské úmluvě ze dne 6. VII. 1906, aby byl zlepšen los raněných a nemocných při armádách v poli (tak zní úřední český překlad vyhlášený pod č. 191 ř. z. z r. 1911, srovn. uh. čl. XX. z téhož roku). Původní Ženevská úmluva ze dne 22. VIII. 1864 (vyhlášená v říšském zákoníku z r. 1866, č. 97) vděčí svůj původ soukromé iniciativě švýcarského lékaře Duntanta; tento pod dojmem bitvy u Solferina r. 1859, ve které pro nedostatek lékařské péče zahynulo mnoho tisíc raněných, dovedl

pohnouti švýcarskou vládu ke svolání mezinárodního kongresu, z jehož porad vzešla pak úmluva shora uvedená. Později tato úmluva nahrazena úmluvou ze dne 6. VII. 1906 dosud platnou; k úmluvě této (podle vyhlášky min. zahr. č. 21/1922 Sb.) přistoupila i naše republika s mezinárodní platností od 1. XII. 1920; v téže vyhlášce obsažen seznam států, které jsou úmluvou vázány. Ku provedení úmluvy pokud se týče ochrany znaku a názvu Č-ého k-e slouží zákon ze dne 19. XII. 1921, č. 479 Sb., kterým nahrazeny dřívější rakouský zákon ze dne 23. VIII. 1912, č. 184 ř. z., a ministerská nařízení uherská ze dne 12. IV. 1913, č. 2027 M. E., a ze dne 23. IX. 1913, č. 6087 M. E. (nařízení tato otiskována jako přílohy vládního návrhu cit. zákona podaného senátu jako tisk 767).

II. Ženevská úmluva. Podle ustanovení ženevské úmluvy ze dne 6. VII. 1906 platí předem zásada, že raněné a nemocné osoby vojenské i jiné osoby, které jsou úředně přiděleny armádám v poli, mají býti válčící stranou, do jejíž rukou se dostanou, šetřeny a ošetřovány bez rozdílu státní příslušnosti. (Původní úmluva z r. 1864 mluvila zde nepřesně o neutralitě.) — Válčící strana, která je nucena raněné nebo nemocné přenechati protivníkovi, má při nich ponechati potřebný sanitní personál a materiál, pokud to vojenské poměry dovolí. Po každém boji má válčící strana, která se zmocní bojiště, učiniti všechna nutná opatření, aby byli ranění vyhledáni a chráněni proti loupení a zlému nakládání. Za dozoru vojenských úřadů možno svěřiti péči o raněné a nemocné též soukromé dobročinnosti. — Ranění a nemocní, kteří padnou do rukou nepřítele, stanou se válečnými zajatci. Mohou býti vyměněni hned po boji nebo až po tom, když se stali způsobilými k dopravě nebo se vyléčili, nebo mohou býti odevzdáni neutrálnímu státu, aby o ně pečoval až do ukončení nepřítelství; nejsou vyloučeny v té věci ani jiné úmluvy. Každá válčící strana jest povinna sděliti druhé straně seznam raněných a nemocných, které má ve své moci, jakož i další zprávy o jejich pobytu, úmrtí atd.

Úmluva upravuje dále poměry sanitních formací a ústavů; liší formace pohyblivé, t. j. ty, které jsou určeny k tomu, aby provázely armády v poli, a ústavy stabilní; obojí musí býti válčícími stranami respektovány a chráněny. Ochrana však pomíjí, bylo-li jich použito k činům škodícím nepříteli. Naproti tomu ochrana nepo-

míjí tím, že personál jest ozbrojen a používá zbraní pouze k vlastní ochraně nebo k ochraně nemocných a raněných svěřených jeho péči nebo je-li formace nebo ústav chráněn strážemi nebo hlídkami nebo naleznou-li se v nich zbraně a střelivo, které byly odňaty raněným, neodvedzány však ještě příslušnému orgánu.

Pokud se týče personálu, tedy personál, který slouží pouze ke sbírání, dopravě a ošetřování nemocných a raněných nebo ke správě sanitních formací a ústavů, jakož i duchovní armádám přidělení mají býti za všech okolností šetřeni a chráněni; padnou-li do rukou nepřítele, nepokládají se za zajatce. Stejně postavení náleží personálu společností věnovaných dobrovolné péči o raněné a nemocné za podmínky, že personál ten jest podroben vojenským předpisům. Každý stát jest povinen sděliti jména společností těchto druhé straně dříve, než jich skutečně použije. Společnost uznaná neutrálním státem smí sloužiti státu válčícímu za souhlasu jeho a za souhlasu svého státu; i zde vyžaduje se sdělení nepříteli dříve, než se služby použije. Osoby ošetřující raněné a nemocné mají se věnovati svému úkolu, i když padnou do rukou nepřítele; jakmile spolupůsobení jejich přestane býti nezbytným, mají býti poslány zpět do své vlasti nebo ke své armádě. Předměty, které jsou jejich vlastnictvím, zejména i koně a zbraně, mohou vzíti s sebou

Úmluva pamatuje dále na sanitní materiál. Materiál mobilních formací, zahrnuje v to též potahy, padne-li do moci nepřítele, zůstává vyhrazen pro určený účel; vojenský úřad však smí ho použiti k ošetřování raněných a nemocných (patrně vlastních); má býti vrácen pokud možno současně s příslušným personálem. Pokud se týče stabilních ústavů, podrobeny jsou válečnému právu, t. j. zůstávají úplně v moci strany válčící, avšak má se zabezpečiti ošetření raněných a nemocných v nich umístěných. Materiál pomocných společností pokládá se za majetek soukromý, může však býti rekvirován.

Transporty raněných a nemocných zásadně se pokládají za mobilní sanitní formace.

Ke cti Švýcarska (jak se uvádí výslovně ve čl. 18. úmluvy) přijímá se znak Č-ého k-e na bílé půdě, utvořený převrácením státních barev švýcarských, za odznak vojenské zdravotní služby. Používá se ho na praporech, náramennících i na materiálu. Smí se ho použiti jenom v případech úmluvou

chráněných a jenom se svolením příslušných vojenských úřadů; rovněž za míru smí se znaku a názvu Č-ého k-e nebo Ženevského kříže používati pouze k označení zdravotních formací a ústavů nebo personálu a materiálu chráněného ženevskou úmluvou.

Smluvní strany se výslovně zavázaly, že doplní pokud toho bude třeba své vnitřní zákonodárství za účelem ochrany práv uvedených (čl. 27.). Tomu slouží náš zákon ze dne 19. XII. 1921, č. 479.

III. úmluvou I. Haagské mírové konference ze dne 29. VII. 1899 (ř. z. č. 175-1913), která později nahrazena X. úmluvou II. Haagské konference mírové ze dne 18. X. 1907 (ř. z. č. 186/1913), rozšířeno používání zásad Ženevské úmluvy na válku námořní; pro náš stát toto rozšíření nemá praktického významu. Dlužno jen dodati, že i úmluva posléze zmíněná chrání užívání znaku a názvu Č-ého k-e (čl. 6. a 21.).

III. **Zákonná ochrana znaku a názvu Č-ého k-e.** Zákon ze dne 19. XII. 1921, č. 479 Sb., vyhražuje ex lege právo užívati znaku a názvu Č-ého k-e nebo Ženevského kříže kromě vojenské služby zdravotní pouze společnosti Československého Červeného kříže v Praze a ústavům, které ona prohlásí za své orgány, v mezích stanov této společnosti. Se svolením ministerstva zahraničních věcí po návrhu předsednictva jmenované společnosti může býti právo to propůjčeno též delegacím zahraničních společností Č-ého k-e u výkonu jejich poslání. Ministerstvo veřejného zdravotnictví v dohodě s ministerstvy vnitra a národní obrany může povolití používání znaku a názvu Č-ého k-e v určitém rozsahu a určitým způsobem také jiným korporacím, ústavům a orgánům věnovaným vojenské zdravotní službě; nebyly by zajisté vyloučeny ani ústavy, které by zřídili jednotlivci, o jakých výslovně mluví cit. Haagské úmluvy o válce námořní. Každé takové povolení vyhlásí se ve Sbírce zákonů a nařízení. Jinak není vůbec dovoleno používati v životě veřejném nebo obchodním, zejména v ochranných známkách znaku a názvu Č-ého k-e; povolení dříve udělená zanikla 90. dnem účinnosti zákona. (Zákon nabyl účinnosti měsíc po vyhlášení, tedy 30 I. 1922.)

Použije-li kdo v životě veřejném nebo obchodním znaku Č-ého k-e na bílém poli nebo slov Červený kříž nebo Ženevský kříž ke vnějšímu označení své činnosti nebo osobních vlastností, nejasa k tomu oprávněn podle cit. zákona nebo použije-li znaků nebo

slov tak podobných, že by mohly uváděti v omyl, dopouští se trestního skutku. Pokud by čin tento nespadal pod přísnější ustanovení zákona trestního, trestají jej úřady politické pokutou do 10.000 Kč nebo vězením do jednoho měsíce; jsou-li tu okolnosti přitěžující, může býti uložen trest pokuty i vězení současně. Při opětování může býti trest zdvojnásoben. Spáchá-li se čin za války, trestá se vězením do šesti měsíců, vedle kterého lze uložit pokutu do 20.000 Kč, pokud ovšem i zde čin nespadá do trestní pravomoci soudní. Pokuty plynou ve prospěch společnosti Československého Červeného kříže.

IV. Spolková organizace Č-ého k-e. Hned na podkladě původní Ženevské úmluvy z r. 1864 došlo ve většině států, zejména i v Rakousku a v Uhrách, k vytvoření dobrovolných organizací Č-ého k-e ve formě spolků, zpravidla pod záštitou a vedením vlád, které záhy vytvořily zvláštní ústředí, t. zv. Mezinárodní výbor Č-ého k-e v Ženevě a konaly pravidelné mezinárodní sjezdy (po prvé v Paříži r. 1867). Za války světové dán podnět k vytvoření nové organizace t. zv. ligy Č-ch k-ů, ježto orientace mezinárodního výboru ženevského nevyhovovala plně dohodovým mocnostem. Tato liga vytkla Č-ému k-i širší poslání, což došlo výrazu zejména i ve čl. 25. paktu Společnosti Národů; zde se členové Společnosti Národů zavazují, že budou povzbuzovati a podporovati zřizování a součinnost národních dobrovolných organizací Č-ého k-e náležitě povolených, jejichž úkolem je zlepšovati zdravotní stav, předcházeti nemoci a zmírniti utrpení na světě (tedy velice široký program sociálně-humanitní činnosti). Mezi oběma organizacemi samozřejmě nastal jakýsi antagonismus a teprve na zvláštní konferenci Č-ých k-ů konané v Ženevě v listopadu r. 1926 nalezena formule k jeho překlenutí; má se totiž vytvořiti nové ústředí tím způsobem, že by národní společnosti Č-ého k-e konaly pravidelné konference, které by zvolily radu, v níž budou zastoupena obě nynější ústředí, jak mezinárodní komitét, tak liga. Na mezinárodních konferencích Č-ého k-e po světové válce projednávány též návrhy na změnu a doplnění dosavadní Ženevské úmluvy ve smyslu širšího programu shora naznačeného; zejména má býti úmluva rozšířena i na internované, evakuované a uprchlíky. V širokém rámci sociálně-humanitní činnosti pohybuje se též dosavadní působnost Československého Červeného kří-

že; zvláštní péče věnována zejména východním částem republiky, kde veřejné zdravotnictví následkem poměrů před převrácením jest zaostalé.

Literatura.

Hobza: „Válečné právo pozemní“, Praha 1923, str. 45; Oppenheim: „Právo mezinárodní“, Praha 1925, díl II., str. 165; Fauchille: „Traité de droit international public“, Paříž 1921, díl II., str. 153; Liszt-Fleischmann: „Völkerrecht“, Berlín 1925, str. 483; Článek Trakalův v „Österr. Staatswörterbuch“, Vídeň 1906, díl II., str. 359; Článek Gareisův ve „Wörterbuch des Völkerrechts“, díl I., str. 377; Ing. Dorazil O.: „Pět let práce Československého Červeného kříže“, Praha 1924, a výroční zprávy Československého Červeného kříže. Václav Joachim.

Českobratrská církev evangelická

viz Evangelické církve.

Československá církev.

I. Vývoj. II. Organizace. III. Diecése. IV. Patriarchát. V. Hospodářské věci. — Literatura.

I. Vývoj. Je řada příčin, pro které v z n i k l a církev československá (c. čs.) odštěpením od církve katolické, příčin vzdálených i blízkých, vnějších i vnitřních, příčin rázu historického, národního, politického, mravního i náboženského. Od doby národního obrození a zvláště s pronikáním vzdělání do lidu projevovala se nespokojenost s katolickou církví. Ožívány vzpomínky na národní minulost a nejslavnějším obdobím dějin zdála se doba, kdy národ byl s největší částí nekatolický. Vzpomínalo se, že obnovení katolictví protireformací se stalo násilně. Vrchnost duchovní i světská byla katolická, ale zároveň i nečeská. Rakousko vždy protičeské bylo katolické. Katoličtí kněží, pokud byli národními buditeli, neměli smýšlení čistě katolického, nýbrž byli odchovanci moderních směrů myšlení. Vliv novodobého myšlení a výsledků vědeckého badání pronikal i do katolicismu a rozrušoval jeho dogmatickou, liturgickou i sociální strukturu, budovanou v mínění, že je věčná a nezměnitelná a vedl právě u svědomitých katolíků k přesvědčení, že je nutno církev změnit, má-li vyhověti době a míti opět blahodárnou působnost, jakou mívala. To bylo usilování t. zv. m o d e r n i s m u, jemuž katolicismus ve své posavadní podobě nevyhovoval nábožensky. Rozpor mezi ideálem a skutečností, zvláště v otáz-